

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 22.10.2009
COM(2009) 558 окончателен

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

**Годишен доклад за дейностите на Европейския съюз в областта на научните
изследвания и технологичното развитие през 2008 година**

{SEC(2009)1380}

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият годишен доклад обхваща постиженията и дейностите през 2008 година. Той беше изготвен в съответствие с член 173¹ от Договора за създаване на Европейската общност.

Настоящият доклад е придружен от Работен документ на службите на Комисията, който предоставя по-подробен отчет и статистически данни. Основните глави се отнасят до дейностите и резултатите, постигнати през 2008 година, както и до постиженията в научните изследвания и технологичното развитие (НИТР) в държавите-членки на Европейския съюз (ЕС).

2. РАЗВИТИЕ НА ПОЛИТИКАТА: ЕВРОПЕЙСКО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО (ERA)

Научните изследвания заемат централно място в Лисабонската стратегия още от нейното представяне през 2000 година. Научноизследователската политика на Общността укрепва конкурентоспособността на европейската промишленост и подкрепя развитието на други политики на Общността, което я превръща в ключова политическа област за намиране на подходящи отговори на предизвикателствата, пред които се изправя Европа. Научноизследователската политика на Общността постигна своите основни цели чрез успешното приключване на втората година от прилагането на Седмата рамкова програма (РП7) и като продължава да развива Европейското изследователско пространство.

Основните цели на научноизследователската политика на Общността продължават да са: стремеж към по-високо ниво на научните изследвания и засилена обществено-икономическа значимост чрез повишаване на отвореността и привлекателността на ERA, за да се постигне „петата свобода“ (свободно движение на знания), като се задълбочи международното сътрудничество в областта на науката и технологиите (НиТ) и се формират по-тесни връзки със съседни страни. Изграждането на стратегически взаимоотношения между държавите-членки продължава да е един от основните инструменти за постигане на напредък към осъществяването на тези цели.

Ако не бъдат осъществени по-големи инвестиции в научноизследователската дейност и не бъде разработена научноизследователска система на световно ниво в Европа, това ще струва скъпо на бъдещите поколения и ще изложи на риск нашето благосъстояние. Статистическите данни относно инвестициите в НИРД² разкриват продължаващи различия между ЕС и САЩ, тъй като интензивността на НИРД в ЕС е в застой на ниво от 1,84% от brutния вътрешен продукт (БВП), което е значително под нивото от 2,61% в САЩ.

¹ „В началото на всяка година Комисията изпраща доклад на Европейския парламент и на Съвета. Докладът включва информация относно дейностите в областта на научните изследвания и технологичното развитие и разпространението на резултатите през предходната година, и относно работната програма за текущата година.“

² Виж http://ec.europa.eu/research/era/pdf/key-figures-report2008-2009_en.pdf.

Постоянното увеличаване на публичните инвестиции в НИРД е особено целесъобразно в условията на финансова и икономическа криза, тъй като то може да има антицикличен ефект във време, когато частните бюджети за НИРД са подложени на натиск. В същото време управляващите трябва да гарантират, че частните инвестиции в НИРД няма да бъдат изгласкани и че нарушаването на конкуренцията чрез публичните разходи за НИРД ще бъде сведено до минимум. Въпреки че въздействието на настоящия икономически спад трудно може да се прогнозира, структурната реформа в политиката за НИРД продължава да бъде решаваща за смекчаване на последиците от кризата и консолидирането на процеса на възстановяване. Поради това НИРД беше съществена част от пакета за икономическо възстановяване, одобрен от Европейския съвет през декември 2008 г. По-специално Комисията предложи стартирането на три големи публично-частни партньорства в автомобилния сектор („Европейската инициатива за „зелени“ автомобили“), в строителния сектор („Европейската инициатива за енергийно ефективни сгради“) и увеличаване на използването на технологии в производството („Инициативата за фабрики на бъдещето“)³.

На 30 май 2008 г. Съветът за конкурентоспособност постави началото на Люблянския процес, чиято основна цел е подобряване на управлението на научноизследователската политика в целия ЕС за постигане на напредък в реализирането на ERA⁴. Люблянският процес създава рамка за значимо обвързване на всички участници в научните изследвания с осъществяването на пет специфични инициативи от политиката за ERA, които бяха стартирани през 2008 г. (виж раздел 3.1).

На 2 декември 2008 г.⁵ Съветът за конкурентоспособност прие дългосрочна концепция за ERA до 2020 година. Тази концепция, която представлява ключова отправна точка за определяне на бъдещите действия, предвижда едно напълно функционално Европейско изследователско пространство до 2020 година, в което, посредством оптимизирана научна надпревара, сътрудничество и координация, в Европа ще бъдат гарантирани привлекателни условия за провеждане на научни изследвания и инвестиране в сектори, изискващи интензивна НИРД.

В центъра на концепцията за ERA е залегнало постигането на „петата свобода“, одобрена от Европейския съвет през март 2008 г.⁶ Петата свобода предвижда свободното движение из цяла Европа на изследователи, научни знания и технологии. В това отношение ключово значение има премахването на пречките и създаването на нови стимули за насърчаване на това движение, включително чрез преразглеждане на онези аспекти от различните политики на Общността, засягащи научните изследвания и знания.

³ COM(2008) 800.

⁴ Виж док. 10231/08.

⁵ Виж док. 16767/08.

⁶ Виж док. 7652/1/08.

3. ДЕЙНОСТИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В ОБЛАСТТА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ

3.1. Постигания в политиката

На пролетното заседание през 2008 г. Европейският съвет стартира втория цикъл на преразгледаната Лисабонска стратегия и потвърди научните изследвания и знания като един от четирите приоритета⁶. По-нататъшният напредък за постигане на планираната интензивност на НИРД на ЕС и ERA бяха категорично определени като области, изискващи засилени действия.

Люблянският процес предоставя рамка за свързване на политическата ангажираност на високо равнище и цялостното управление на ERA с конкретния напредък чрез съвместни действия и устойчиви партньорства между държавите-членки, Комисията и съответните участници в научните изследвания. В тази връзка през 2008 г. бяха стартирани пет инициативи на ERA в резултат на разискванията и консултациите със заинтересованите страни по Зелената книга за ERA от 2007 г.⁷:

- С цел ускоряване реализирането на действителен трудов пазар за изследователи, беше прието Съобщение относно „Успешни кариери и повишена мобилност: европейско партньорство за изследователи“⁸. Процесът за неговото осъществяване е стартиран.
- За да подобри използването на резултатите от публично финансираните научни изследвания, Комисията прие препоръка и Професионален кодекс за университети и други публични научноизследователски организации (ПНИО) относно управлението на интелектуалната собственост в дейностите по трансфер на знания⁹. Създадени бяха работна група на Комитета за научно-технически изследвания на ЕС (CREST)¹⁰ и специализиран форум, за да се подкрепи изпълнението на препоръката и Професионалния кодекс.
- Беше прието Съобщение относно съвместното планиране¹¹ на публични научноизследователски програми. Под егидата на Съвета бе създадена Група на високо равнище за съвместно планиране (ГСП), която да избере темите. Под ръководството на държавите-членки продължи работата по разработване на съвместна инициатива в областта на невродегенеративните заболявания и в частност болестта на Алцхаймер (инициативата „Алцхаймер“).
- Комисията прие предложение за правна рамка за европейски научноизследователски инфраструктури¹². Неговата цел е осигуряването на подходяща правна рамка за улесняване на съвместното създаване и управление от държавите-членки на широкомащабни, европейски научноизследователски инфраструктури.

⁷ COM(2007) 161.

⁸ COM(2008) 317.

⁹ Препоръка на Комисията C(2008) 1329.

¹⁰ Виж <http://www.consilium.europa.eu/crest>.

¹¹ COM(2008) 468.

¹² COM(2008) 467.

- Приета беше „Стратегическа европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите“, в която се подчертава важността на развиване на партньорство между държавите-членки и Комисията за засилване координацията и осигуряване на взаимодействие в сътрудничеството в областта на науката и технологиите с останалата част от света¹³. Както се посочва в Съобщението, увеличаващите се глобални предизвикателства засилват необходимостта от нов подход към международното сътрудничество в науката и технологиите.

През месец юни Европейският съвет реши да установи седалището на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИИТ) в Будапеща, една инициатива, която цели по-добра интеграция между трите върха на триъгълника на знанието: научни изследвания, образование и иновации. За членове на Управителния съвет бяха номинирани осемнадесет представители на научноизследователския сектор, висшето образование и бизнеса. Първите Общности на знание и иновации (ОЗИ) ще бъдат избрани и обявени до края на 2009 г.

През 2008 г. Европейските технологични платформи (ЕТП)¹⁴ се превърнаха във водещ фактор при постигане целта на Комисията за осъществяване на различни форми на широкомащабни публично-частни партньорства: те създадоха Съвместни технологични инициативи (СТИ), дадоха своя принос за осъществяването на промишлени инициативи в контекста на Стратегическия план за енергийни технологии (план SET)¹⁵ и спомогнаха за формиране на публично-частните партньорства в рамките на пакета за икономическо възстановяване¹⁶, както е посочено по-горе. Редица ЕТП излязоха извън рамките на своите научноизследователски планове, като подпомогнаха Инициативата за водещи пазари¹⁷.

През 2008 г. бяха доразвити съществуващите инструменти за сътрудничество в рамките на РП7, например инициативите по член 169 и СТИ¹⁸. Комисията прие предложение за съвместна Европейска научноизследователска и развойна програма по метрология¹⁹ в съответствие с член 169, като беше постигнато споразумение по инициативите „Интелигентната заобикаляща среда“²⁰ и EUROSTARS²¹. След приемането на регламентите, които уреждат създаването на първите четири СТИ²² през 2007 г., през 2008 г.²³ Съветът прие пети Регламент за СТИ относно горивни клетки и водород. През 2008 г. започна изпълнението на всичките пет СТИ. Работният документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия годишен доклад, съдържа статистическа информация за дейностите през 2008 г. на четирите СТИ, създадени през 2007 г. Това

¹³ COM(2008) 588.

¹⁴ Виж <http://cordis.europa.eu/technology-platforms>.

¹⁵ COM(2007) 723.

¹⁶ COM(2008) 800.

¹⁷ Виж <http://ec.europa.eu/enterprise/leadmarket/leadmarket.htm>.

¹⁸ СТИ са публично-частни партньорства в промишлените научни изследвания на европейско ниво, създадени в съответствие с член 171 от Договора.

¹⁹ COM(2008) 814.

²⁰ ОВ L 201, 30.7.2008 г., стр. 49.

²¹ ОВ L 201, 30.7.2008 г., стр. 58.

²² Първите четири СТИ са: „Иновативни лекарства“ (Регламент 2008/73/ЕО на Съвета, <http://imi.europa.eu>), „Чисто небе“ (Регламент 2008/71/ЕО на Съвета, <http://www.cleansky.eu>), ARTEMIS (Регламент 2008/74/ЕО на Съвета, <http://www.artemis-ju.eu>) и ENIAC (Регламент 2008/72/ЕО на Съвета, www.eniac.eu).

²³ Регламент 2008/521/ЕО на Съвета от 30 май 2008 година, <http://ec.europa.eu/research/fch>.

представлява първият отчет за постигнат напредък от тези СТИ в съответствие с разпоредбите на член 11, параграф 1 от съответните Регламенти на Съвета.

С подкрепата на РП7 Инструментът за финансиране с поделение на риска (ИФПР) предоставя заеми за инвестиции в НИРД и иновации. РП7 ще внесе до 1 милиард EUR като свой принос в тази схема, което, заедно с равното участие на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), ще даде възможност за предоставяне на заеми в размер на 8—12 милиарда EUR. През 2008 г. ЕИБ осъществи 16 заемни операции по ИФПР, възлизащи на 1020 милиона EUR. От стартирането му през юли 2007 г., общата сума на заемите, отпуснати по ИФПР за периода 2007—2008 г., възлиза на 1480 милиона EUR.

Трябва да се отбележи, че през декември 2008 г. Съветът одобри създаването на Европейски инструмент за чист транспорт (ЕИЧТ) в рамките на ЕИБ с цел подкрепа на инвестиции, насочени към НИРД и към иновации в области като намаляването на емисиите и повишаването на енергийна ефективност в европейския транспортен сектор. Сумата по ЕИЧТ ще бъде 4 милиарда EUR на година и е насочена към автомобилната, железопътната, авиационната и корабната промишленост.

През 2008 г. бяха подписани инструменти за асоцииране към РП7 с Босна и Херцеговина и Черна гора. Сега изследователи от 39 страни (27 държави-членки и 12 асоциирани държави) имат еднакви права и задължения при участието им в научноизследователски проекти по РП7. В допълнение през 2008 г. беше сключено временно прилаганото споразумение с Египет за сътрудничество в областта на науката и технологиите, подписано беше споразумение с Нова Зеландия за сътрудничество в областта на науката и технологиите и бяха стартирани преговори по споразумение с Йордания (ЕО) за сътрудничество в областта на науката и технологиите. Освен това бяха сключени и влязоха в сила временно прилаганите споразумения за асоцииране с Швейцария и Израел (ЕО).

По време на конференцията в Париж, посветена на плана SET¹⁵, беше създаден Съюз за европейски научни изследвания в областта на енергетиката (EERA). Европейските индустриални инициативи по плана SET ще определят пътни карти за своите съответни технологии през 2009 г. EERA ще гарантира, че научноизследователската програма осигурява последователност и стабилна новаторска основа за инициативите.

Три съобщения²⁴, насочени към областта на ИКТ, предоставят цялостна стратегия за научни изследвания и иновации в областта на ИКТ в ЕС. Стратегията се основава на успехите и поуците, извлечени от ИКТ дейностите по Рамковата програма.

Съобщенията предлагат действия, които съчетават както желанието за иновации на предлагането и търсенето, обществени поръчки в областта на НИРД, така и публично-частните партньорства, които се очаква да поведат разработването на бъдещия интернет. Те предлагат и конкретни действия за преодоляване на разпокъсаността на усилията в научните изследвания и иновации в областта на ИКТ, за да се постигне по-добра координация на тези усилия и обединяване на ресурсите, когато е необходимо.

Съобщението на Комисията „Към последователна стратегия за европейска научноизследователска програма за селското стопанство“²⁵ изтъква редица ключови

²⁴ COM(2009) 116; COM(2009) 184; COM(2009) 108.

²⁵ COM(2008) 862.

инициативи за справяне с новите предизвикателства пред европейското селско стопанство. През 2008 г. е прието и Съобщение²⁶, което очертава Европейска стратегия за мореплавателските и морските изследвания.

Структурните фондове играят важна роля в подпомагане на регионите при прилагането на Лисабонската стратегия. Стратегическите насоки на Общността за политика на сближаване са все повече съсредоточени върху Лисабонските приоритети, които включват научни изследвания. Анализът на всички одобрени оперативни програми²⁷ показва, че почти 25% (86 милиарда EUR) от общата сума на Структурните фондове на ЕС за периода 2007—2013 г. са предвидени за НИРД и иновации²⁸.

3.2. Изпълнение на Рамковите програми

Седмата рамкова програма (РП7) с общ бюджет от над 50 милиарда EUR (РП7 на Евратом — 2,7 милиарда EUR за 5 години) представлява ключов инструмент за посрещане на нуждите на Европа по отношение на заетостта, конкурентоспособността и устойчивото развитие, за посрещане на нуждите от научни изследвания на други политики на Общността и за изграждане на лидерството в глобалната икономика, основана на знанието.

2008 г. беше втората година от изпълнението на РП7. В отговор на 55 покани за представяне на предложения бяха получени около 14000 предложения с повече от 72000 кандидати. Около 2500 предложения бяха одобрени за финансиране.

В рамките на РП7 бяха създадени две изпълнителни агенции. Изпълнителната агенция на Европейския съвет за научни изследвания (ERCEA)²⁹ беше създадена с цел изпълнение на Специфичната програма „Идеи“ на РП7. Изпълнителната агенция за научни изследвания (REA)³⁰ ще изпълнява части от Специфичните програми на РП7 „Сътрудничество“ (темите „Космическо пространство“ и „Сигурност“), „Капацитети“ („Научни изследвания в полза на малки и средни предприятия“) и „Хора“ и ще предоставя общи подпомагащи услуги по РП7³¹ при получаване/оценяване на предложенията, обработка на документацията за назначаване на експерт-оценители и правна и финансова проверка на участниците в рамковата програма.

Десетте теми, определени в *програма „Сътрудничество“*, отразяват ключовите области на знанието и технологиите, в които високото ниво на научните изследвания е особено важно за подобряване на способността на Европа да се справя в бъдеще с предизвикателствата. През 2008 г. бяха представени общо 4619 предложения, от които 787 бяха одобрени за финансиране, като общият заявен принос на Общността възлиза на повече от 2,8 милиарда EUR. Положени бяха усилия за увеличаване на интердисциплинарните дейности и сътрудничествата с трети страни чрез стартиране на съвместни или координирани покани за представяне на предложения.

²⁶ COM(2008) 534.

²⁷ Оперативната програма (ОП) представя приоритетите на държавите-членки (и/или региони), които ползват средствата.

²⁸ Виж http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche_index_en.htm.

²⁹ Виж <http://erc.europa.eu/>.

³⁰ Виж <http://ec.europa.eu/research/rea>.

³¹ С изключение на Специфична програма „Идеи“ и Евратом.

Първата покана „Субсидии за утвърдени изследователи“ по програма „Идеи“ беше публикувана през 2008 година. По тази покана бяха получени повече от 2000 предложения и 275 бяха избрани, като общият заявен принос на Общността беше около 589 милиона EUR.

Програмата „Хора“ подкрепя редица действия за насърчаване на обучението на изследователи, тяхното свързване в мрежи, развитието на кариерата им, ученето през целия живот и партньорството между промишлеността и академичните институции. През 2008 г. бяха представени 4563 предложения и над 1200 бяха одобрени.

Програмата „Капацитет“ цели да се развият най-добрите възможни ресурси и условия за европейската научноизследователска общност. Бяха представени общо 1659 предложения за различните дейности по програмата, от които 281 бяха одобрени, като общият заявен принос на Общността възлезе на над 782 милиона EUR.

По „Евратом“ на РП7 бяха представени 38 предложения в областта на термоядрения синтез и защитата от радиация, като 18 от тях бяха одобрени за финансиране, а общият заявен принос на Общността възлезе на над 52 милиона EUR.

През 2008 г. *Съвместният изследователски център* продължи да провежда своите научноизследователски дейности в съответствие със своите специфични програми, като допринесе за изпълнението на преките действия по РП7 в подкрепа на лицата, вземащи политически решения в Европа.

През 2008 г. бяха ревизирани указанията за процедурата на компенсиране. Правилата за представяне на предложения и свързаните процедури по оценяване, подбор и възлагане³² също бяха ревизирани във връзка с етичните процедури за преразглеждане, провеждане на дейност в областта на НИТР, касаещи сигурността, и балообразуването. Освен това през 2008 г. бяха актуализирани работните програми³³ за всички Специфични програми на РП7. Беше гарантирана координацията на междуинституционалните връзки със Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, както и с CREST.

През 2008 г. бяха направени редица подобрения в помощната инфраструктура на РП7. Това включва първото целогодишно прилагане на централния инструмент за оценка и стартирането на Системата за еднозначна регистрация (СЕР). Продължи и разработването на критерии за приемане, в съответствие с които бенефициентите по РП7 имат право да начисляват разходи за персонал въз основа на изчисленията на средните разходи за персонала. Беше извършена и подготвителната работа по преразглеждането на преходната фиксирана сума за непреки разходи в размер на 60 %.

Високото ниво на използване на Информационната служба на Общността за научноизследователска и развойна дейност CORDIS (16,4 милиона посещения)³⁴, както и нейното високо ниво на наличност (97,8%) бяха потвърдени през 2008 г. Всички покани за представяне на предложения по РП7 бяха публикувани навреме. Проучването на удовлетвореността на потребителите през 2008 г. показва високо ниво на удовлетвореност в частност от CORDIS News, страниците на РП7 и услугите за

³² Виж http://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/fp7-evrules_en.pdf.

³³ Виж http://cordis.europa.eu/fp7/find-doc_en.html#workprogrammes.

³⁴ <http://cordis.europa.eu>.

уведомяване по електронна поща. През 2008 г. се удвои броят на абонаментите за *приложенията research*eu*³⁵, което показва интереса на потребителите от тази публикация.

4. РАЗВИТИЕ В ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ И ПРИЛАГАНЕ НА ОТВОРЕНИЯ МЕТОД ЗА КООРДИНАЦИЯ

4.1. Отвореният метод за координация в подкрепа на постигането на целта за дял от 3%

Отвореният метод за координация (ОМК) беше определен в плана за действие за дял от 3%³⁶ като важен инструмент за подпомагане на повишаването на интензивността на НИРД на ЕС, която трябва да достигне 3% от БВП до 2010 г. Оттогава ОМК действа на годишни цикли. CREST стартира четвъртия цикъл през декември 2007 г., като създаде Работни групи на CREST, съсредоточени върху университети, водени от промишлеността центрове за компетентност, интернационализация на НИРД и партньорски оценки на съчетания от политики за Австрия и България³⁷.

CREST провежда ежегодно и занятие за взаимно обучение въз основа на Националните програми за реформи в контекста на преразгледаната Лисабонска стратегия. Занятието през 2008 г. се съсредоточи върху напредъка в постигането на националните цели за инвестиране и в приноса на националните стратегии за НИРД за реализирането на Европейското изследователско пространство.

Беше разработена схемата OMC-NET³⁸ с цел да се подпомогнат дейностите по взаимно обучение и координиране на политиката, извършвани от по-ограничени групи от държави-членки и/или техни региони по политически въпроси от специфичен интерес за тях. В резултат на покана за представяне на предложения, публикувана през септември 2007 г., бяха подбрани седем проекта за финансиране през 2008 г..

В конкретната област на научноизследователска работа в земеделието важна роля за подпомагане на координацията на научноизследователската работа в земеделието в цяла Европа играе Постоянният комитет за научноизследователска работа в земеделието (SCAR) в тясно сътрудничество с мрежа от представители на държавите-членки за базирана на знание биоикономика.

4.2. Тенденции при инвестициите в научни изследвания от страна на публичния и частния сектор

Интензивност на НИРД

Интензивността на НИРД в ЕС-27, измерена като Общи разходи за научноизследователска и развойна дейност (GERD) в процент от БВП, беше 1,83% през 2007 г. Въпреки че действителните разходи за НИРД са се повишили с 19,6% за същия

³⁵ http://ec.europa.eu/research/era/index_en.html.

³⁶ COM(2003) 226.

³⁷ Виж http://ec.europa.eu/invest-in-research/coordination/coordination01_en.htm.

³⁸ Виж http://ec.europa.eu/invest-in-research/coordination/coordination02_en.htm.

период, интензивността на НИРД остава на същото ниво, поради съответното повишение на БВП.

Общият застой в интензивността на НИРД на ниво ЕС прикрива много по-разнообразно развитие на ниво държави-членки. По-конкретно интензивността на НИРД се е повишила в 17 държави-членки за периода 2000—2007 г. От друга страна останалите десет държави-членки (Белгия, България, Гърция, Люксембург, Нидерландия, Обединено кралство, Полша, Словакия, Франция, Швеция — всички заедно представляващи около 47,1% от БВП на ЕС-27) са претърпели понижение на интензивността на НИРД през периода 2000—2007 г. Значително повишение на интензивността на НИРД се наблюдава най-вече в страни с ниска интензивност на НИРД, като Австрия е изключение в този смисъл, което показва, че ръстът на интензивността на НИРД основно е процес на наваксване на изоставането.

След 2005 г. всяка държава-членка (с изключение на България) си е поставила национална цел за интензивност на НИРД. Тези национални цели може да се различават от общата цел за дял от 3% за ЕС, което зависи от конкретната ситуация във всяка държава-членка по отношение на разходите за НИРД. Фигура 1 представя напредъка, постигнат от всяка държава-членка, за осъществяване на нейната собствена цел за интензивност на НИРД (сиво) и напредъка, който е планирано да бъде постигнат (синьо), което показва, че много държави-членки (и ЕС-27 като цяло) трябва да положат значителни усилия, за да започнат да напредват към своите съответни цели.

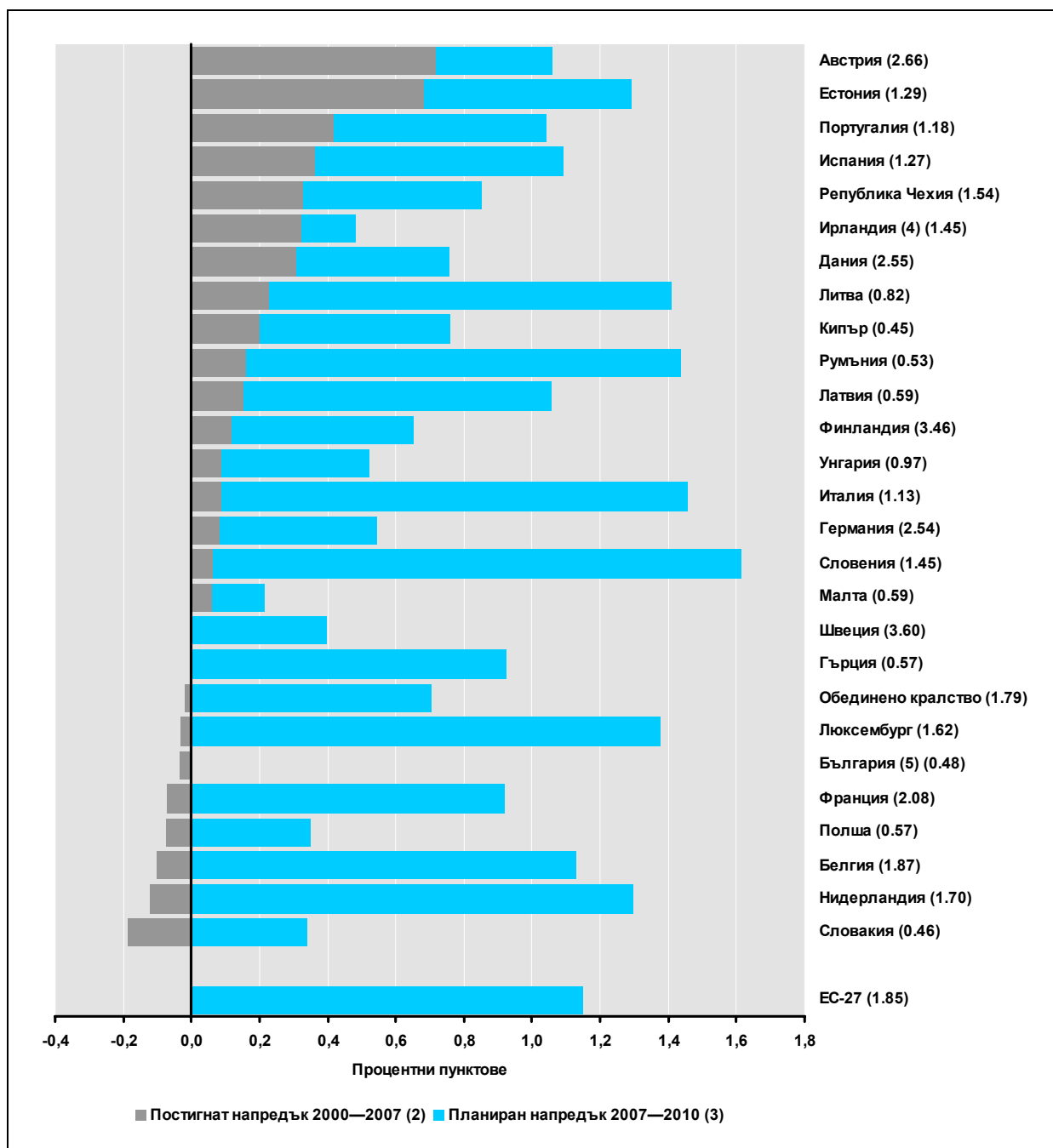
Тенденции във финансирането на НИРД³⁹

Финансираните от държавата НИРД в ЕС-27 имаха процентен дял от 0,63 % от БВП през 2005 г. в сравнение с 0,64 % през 2000 г. Ако към тази цифра се добавят средствата от Общността и нереализираните данъчни приходи, финансирането на НИРД ще се доближи до нивото, постигнато от САЩ. Както и при общата интензивност на НИРД, картината е по-динамична на ниво държави-членки. Четиринадесет държави-членки са увеличили държавната помощ за НИРД през периода 2000—2007 г. От друга страна в Германия и Франция се наблюдава леко понижение, а в Обединеното кралство и Италия — ограничено повишение. Фактът, че тези четири държави-членки имат много голям дял от общия държавен бюджет за НИРД в ЕС-27, обяснява наблюдаваната стагнация на ниво ЕС.

НИРД, финансирана от бизнес сектора, е на ниво от 1,00 % от БВП в ЕС-27, което е значително по-високо в САЩ (1,69 % от БВП) и повече от два пъти по-високо в Южна Корея (2,43 % от БВП) и Япония (2,62 % от БВП). Отбелязва се, че частното финансиране на НИРД се е повишило значително в Япония и Южна Корея между 2000 г. и 2006 г., но през същия период се е понижило в САЩ.

Що се отнася до общата интензивност на НИРД, повишенията на финансирането на НИРД от бизнес предприятия основно е свързано с процес на наваксване на изоставането на държавите-членки, които стартират от ниско ниво. Това не е достатъчно, за да се повиши общото частно финансиране на НИРД в ЕС.

³⁹ НИРД се финансира от четири източника: национален бизнес, национално правителство, други национални източници и чуждестранни инвестиции.

Източник: ГД „Изследвания“

Данни: Евростат, държавите-членки

Бележки:

(1) IT: 2006; EE, IE, AT, FI: 2008.

(2) IT: 2000—2006; EE, IE, AT, FI: 2000—2008; EL: 2001—2007; FR, HU, MT: 2004—2007; SE: 2005—2007.

(3) IT: 2006—2010; UK: 2007—2014; FR: 2007—2012; EL: 2007—2015; EE, IE, AT: 2008—2010; FI: 2008—2011.

(4) IE: Целта за интензивност на НИРД за 2010 г. е оценка на ГД „Изследвания“.

(5) BG не си е поставила цел за интензивност на НИРД.

Фигура 1: Интензивност на НИРД — напредък към постигане на целите за 2010 г. (в процентни пунктове); в скоби: интензивност на НИРД за 2007 г. (1)

4.3. Тенденции в политиките в областта на научните изследвания

През 2008 г. националните политики за НИРД се развиха в посока на по-сложни и съгласувани съчетания от политики, като много държави-членки се съсредоточиха върху изпълнението на стратегии, а някои други — върху разработването на нови такива. Разширяването на обхвата на стратегиите и променянето на институционалните структури за изготвяне на политики за НИРД са устойчиви тенденции.

В отговор на финансовата и икономическа криза държавите-членки въведоха пакети за икономическо възстановяване, в които много държави-членки отдават голямо значение на НИРД, въпреки че в някои от най-засегнатите страни се очаква публичните бюджети да бъдат значително съкратени, а частните бюджети са подложени на натиск. Много държави-членки решават да засилят съществуващите данъчни стимули за НИРД като пряко облекчение за частния сектор.

Почти всички държави-членки се концентрират върху развитието на високотехнологичните сектори в своята икономика. В много държави-членки са определени стратегически важни научни области или промишлени сектори, в които ще бъде съсредоточена помощта. Това съсредоточаване може да следва различни пътища: тематични съвместни научноизследователски програми, инициативи за създаване на клъстери, специализирани тематични научноизследователски институти или подпомагане на фирмите, базирани на новите технологии (NTBF). Един нов подход, който печели популярност, се състои в съсредоточаване на ресурси на базата на обществени предизвикателства, а не на базата на научноизследователски области или промишлени сектори.

Повишаването на качеството и ефективността на публичната научноизследователска база продължава да бъде важен аспект от реформата в политиката за НИРД в много държави-членки. В този контекст институционалното реструктуриране на публичната научноизследователска база е текущ процес, който като цяло се стимулира от необходимостта да се гарантира, че публичната научноизследователска работа може да отговори на най-високите стандарти в световен мащаб.

Важно е, че управляващите на национално ниво изрично отчитат европейската перспектива в техните национални политики, за да увеличат до максимум ползите от взаимодействието на участниците и разпространението на резултатите. Инструментите, предлагани от Рамковата програма, продължават да бъдат основните средства, които се използват за гарантиране на координацията между националните научноизследователски програми. Напредъкът в отварянето на националните научноизследователски програми все още е ограничен, въпреки че има редица примери на засилване на сътрудничеството между държави-членки на двустранно ниво. През последните години много държави-членки започват да привличат водещи изследователи от чужбина, като допълнителен начин за подсилване на своите национални системи. Всички държави-членки активно следят и участват в дейностите на Европейския стратегически форум за изследователски инфраструктури (ЕСФИИ), като в някои случаи ги допълват с работа по разработването на национални пътни карти или отпускане на национално финансиране за участие в проектите на ЕСФИИ.

5. ИЗГЛЕДИ ЗА БЪДЕЩЕТО

Изброените по-горе постижения проправиха пътя за 2009 г. — трета година от изпълнението на РП7 и поредна година за по-нататъшно развитие за ERA.

След започването на тяхното изпълнение през 2008 г. вниманието през 2009 г. ще бъде съсредоточено върху изпълнението на петте инициативи на Общността по ERA и предприемането на понататъшни стъпки за осъществяване на концепцията за ERA за 2020 г. Последващата оценка на РП6, Докладът за напредъка на РП7 и прегледът на Европейския съвет за научни изследвания представляват важни етапни цели на междинната оценка на РП7 и прегледа на финансовата рамка на Европейския съюз.

6. ИЗТОЧНИЦИ НА ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Повече подробности се съдържат в работния документ на службите, придружаващ настоящия доклад. Допълнителна информация е публично достъпна в следните документи:

Годишни мониторингови доклади за Рамковата програма и нейните Специфични програми;

Доклади за оценка на петгодишен период;

Редовни доклади по основните показатели в науката, технологиите и конкурентоспособността, в които се прави оценка на позицията на Европа в областта на научните изследвания, науката, технологиите и конкурентоспособността и се предоставя информация за напредъка в посока на реализиране на Европейското изследователско пространство;

Статистически данни относно науката и технологиите в Европа (Евростат):

Научни проучвания и анализи, публикувани във връзка с научноизследователските дейности и политики на Общността;

Практическо ръководство по възможностите за финансиране от ЕС за научни изследвания и иновации⁴⁰;

Повечето от тези документи могат да се получат или да бъдат поръчани чрез следните уебсайтове:

Сайт EUROPA: http://europa.eu/index_en.htm;

Сайт на CORDIS: <http://cordis.europa.eu>;

Уебсайт на Комисията за научни изследвания: <http://ec.europa.eu/research>;

Уебсайт на ERA: <http://ec.europa.eu/research/era>;

Уебсайт за Инвестиране в европейски научни изследвания: <http://ec.europa.eu/invest-in-research>;

Уебсайт EARWATCH: <http://cordis.europa.eu/erawatch>;

Уебсайт на Генерална дирекция „Изследвания“ на Комисията: http://ec.europa.eu/dgs/research/index_en.html;

⁴⁰ Виж http://cordis.europa.eu/eu-funding-guide/home_en.html.

Уебсайт на Генерална дирекция „Информационно общество и медии“ на Комисията: http://ec.europa.eu/dgs/information_society/index_en.html;

Уебсайт на Генерална дирекция „Предприятия и промишленост“ на Комисията: http://ec.europa.eu/dgs/enterprise/index_en.html;

Уебсайт на Генерална дирекция „Енергетика и транспорт“ на Комисията: http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/index_en.html;

Уебсайт на Съвместния изследователски център: <http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm>;

Уебсайт на Евростат: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.